

4. – S. 11–19.

18. Ynozemtsev V. Tvorcheskoe nachlo sovremennoy korporatsyy / V. Ynozemtsev // Myrovaya ekonomika y mezhdunarodnye otnosheniya. – 1997. – # 11. – S. 18–30.

19. Myl'ner B.Z. Teoryya orhanyzatsyy: Uchebnyk / B.Z.Myl'ner. – M. : YNFRA–M, 2005. – 720 s.

20. Metodolohichni zasady stvorennya ta funktsionuvannya korpo-ratyvnykh struktur / L.I.Fedulova // Korporatyvni struktury v natsional'nyi innovatsiynyi systemi Ukrainy. – K., 2007. – 812 s.

21. Hammer M. Beylond Reengineering / M. Hammer // How the Process-Centered Organization is 36. Changing Our Work and Our Lives. – N.Y., 1996. – P. 153

22. Unyversal'nyy byznes-slovar' / L.Sh. Lozovskyy y dr. – M. : YNFRA-M. – 2001

23. Korporatyvni vidnosyny v perekhidnyy period: problemy teorii i praktyky / A.V. Sirko. – K. : Imeks, 2004. – 413 s.

Надійшла 15.02.2014; рецензент: д. е. н. Лук'янова В. В.

УДК 330.341

Є. А. ШАБЕЛЬНИКОВА

Донбаський державний технічний університет, м. Алчевськ

УМОВИ ТА КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті проведено аналіз статистичних даних України щодо розвитку освіти та науково-практичної діяльності в області науки та інновацій. Розглянуто історичний досвід формування національної інноваційної системи у розвинутих країнах світу. Проаналізовано існуючі умови та критерії функціонування національної інноваційної системи України. Виявлено основні напрямки діяльності в інноваційній сфері.

Ключові слова: інновації, національна інноваційна система, глобальний інноваційний індекс, державно-приватне партнерство.

E. A. SHABELNIKOVA

Donbas state technical university, Alchevsk, Ukraine

CONDITIONS AND CRITERIA FOR THE INFORMATION OF AN INNOVATIVE MODEL OF DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

In this article a primary purpose are an exposure of terms and criterion of functioning of the national innovative system, and also determination of basic ways forming of innovative model of development of national economy. Statistical data of Ukraine are analyzed, educations related to development and to research and practice activity in area of science and innovations. Reduction of amount of scientific organizations, innovative enterprises, that realized innovative products, reduction of part of industrial enterprises engaging in innovations, is educed. Experience of countries-leaders (To the USA, Japan, Sweden, Switzerland et al) is considered in area of innovative politics. The hierarchy of countries is presented on the level of global innovative index. The analysis of state-private partnership is conducted as one of staples of forming of innovative model of development of national economy. The legislation of Ukraine is analyzed in this sphere. Terms and criteria of forming of the national innovative system of Ukraine are considered, basic directions of activity are educed in an innovative sphere.

Keywords: innovations, national innovative system, global innovative index, state-private partnership.

Вступ. Соціально-економічний стан країни виграє вирішальну роль у рівні інноваційного розвитку регіонів, підприємств. Вивчення досвіду економічного розвитку інших країн світу дозволив виявити, що у промислово розвинутих державах 80–95% росту ВВП приходить на нові знання, техніку та технології [1]. Як зазначається у законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2] розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання. Економічний розвиток України потребує переходу до інноваційної моделі розвитку, тобто економіка в сучасних умовах потребує інвестицій, які слід найоптимальніше залучати та використовувати [3]. Саме використання нових технологій, залучення до різних сфер діяльності інновацій визначають місце країни у світовому товаристві. Інновації сприяють підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, знижують собівартість продукції, покращують характеристики товарів та послуг, а також є важливим джерелом соціально-економічного розвитку країни [4]. Деякі автори вважають, що для вдалої реалізації інноваційної політики в Україні необхідно включення основних положень програми інноваційного зростання до програми соціально-економічного розвитку [5]. Тобто соціально-економічний стан та інноваційний розвиток країни виступають взаємопов'язаними категоріями та не можуть існувати окремо.

Проте, як свідчать результати міжнародних рейтингів, статистичні дані в області науки та інновацій, ступінь розвитку соціально-економічної та інноваційної діяльності потребує визначення певних дій та виявлення основних напрямків формування інноваційної моделі розвитку національної економіки.

Вивченням питань розвитку інновацій, ефективним функціонуванням інноваційної політики займалися провідні зарубіжні та вітчизняні вчені: Амоша О.І., Друкер П., Єфремов О.Є., Кондратьєв М.Д., Череп А.В., Шумпетер Й. та ін. У роботах цих та інших авторів розкрито сутність інновацій,

функціонування інноваційних зарубіжних та вітчизняних систем, представлено подальші напрямки діяльності, проте динамічний розвиток світової економіки потребує подальшого розгляду цих питань враховуючи існуючу на даний час інформацію.

Мета. Метою даної статті є аналіз існуючих умов та критеріїв функціонування національної інноваційної системи для визначення основних напрямків формування інноваційної моделі розвитку національної економіки.

Основний матеріал. Проведені дослідження [6] дозволили виділити дві світові моделі державної підтримки у сфері інновацій:

англо-американська, яка характеризується найменшим втручанням у державу, у тому числі і в інноваційну діяльність. При цьому держава створює сприятливі умови для ведення бізнесу, але фінансової підтримки не несе;

франко-японська, де спостерігається значний вплив держави на інноваційну політику у вигляді дотацій та субсидій тим підприємствам, що займаються розвитком інноваційної діяльності.

Тобто, англо-американська модель передбачає в першу чергу використання непрямих методів інноваційного розвитку (надання податкових та кредитних пільг, страхування інноваційних ризиків, амортизаційні пільги та ін.), а франко-японська характеризується застосуванням сукупності методів прямого стимулювання інноваційних процесів [6]. Управління інноваційною діяльністю у кожній країні відрізняється ступенем втручання держави, розвитком освіти та науково-практичної діяльності, потребами суспільства, рівнем науково-технічного прогресу.

Аналіз статистичних даних України щодо розвитку освіти та науково-практичної діяльності в області науки та інновацій дозволив виявити наступні результати. В табл. 1 представлено кількість наукових організацій за 2008–2012 рр.

Кількість наукових організацій постійно скорочується з 1378 шт. у 2008 році до 1208 шт. у 2012 році. Збільшення спостерігається тільки по галузі гуманітарних наук, по галузям технічних, природничих та суспільних наук у 2012 році спостерігається зменшення кількості наукових організацій.

Таблиця 1

Кількість наукових організацій та кількість інноваційних підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за 2008–2012 рр. [7]

Найменування показників	2008	2009	2010	2011	2012
Кількість наукових організацій за галузями наук, всього	1378	1340	1303	1255	1208
- з них технічні науки	666	631	576	540	509
- природничі науки	435	431	446	440	423
- гуманітарні науки	40	44	47	45	48
- суспільні науки	147	143	150	151	149
Кількість інноваційних підприємств, що реалізували інноваційну продукцію:	-	-	-	1043	1037
- у тому числі продукцію, що є новою для ринку	-	-	-	260	243
- продукцію, що є новою тільки для підприємства	-	-	-	882	889

Також негативна тенденція існує і серед кількості інноваційних підприємств, що реалізували інноваційну продукцію: у 2011 році таких підприємств зареєстровано у кількості 1043, а у 2012 році – 1037 шт.

У табл. 2 представлено частка промислових підприємств, що займалися інноваціями за 2008–2012 рр. Усього за всіма напрямками інноваційної діяльності спостерігається незначне збільшення цієї частки з 16,2% у 2011 році до 17,4% у 2012 році. Проте за деякими напрямками спостерігається зменшення, наприклад за внутрішніми науково-дослідними роботами з 2,4% у 2011 році до 2,1% у 2012 році; за придбанням зовнішніх знань (з 1,0% у 2011 році до 0,9 у 2012 році); за ринковим впровадженням інновацій (з 1,3% у 2011 році до 1,0% у 2012 році); іншими роботами (з 2,2% у 2011 році до 2,0% у 2012 році).

Тобто, статистичний аналіз показав інноваційної діяльності України в області науки та інновацій показав негативні тенденції в якості скорочення кількості наукових організацій, інноваційних підприємств, що реалізували інноваційну продукцію, скорочення частки промислових підприємств, що займалися інноваціями. Отже виявлені негативні тенденції потребують проведення аналізу умов та критеріїв функціонування інноваційної політики та визначення напрямів її діяльності.

Досвід країн – лідерів в області інноваційної політики допоможе краще зрозуміти головні світові тенденції. Так, у США перехід на інноваційний шлях розвитку почався з будівництва національної інноваційної системи [1]. Національна інноваційна система – це сукупність національних, державних, приватних, громадських організацій та механізмів їх взаємодії, в рамках яких виконується діяльність щодо створення, зберігання та поширення нових знань та технологій [8].

Таблиця 2

Питома вага промислових підприємств України, що займалися інноваціями за 2008–2012 рр. [7]

	2008	2009	2010	2011	2012
Усього	13,0	12,8	13,8	16,2	17,4
За напрямками інноваційної діяльності:					
внутрішніми науково-дослідними роботами	2,5	2,2	2,1	2,4	2,1
зовнішніми науково-дослідними роботами	1,4	1,2	1,2	1,3	1,3
придбанням машин, обладнання, програмного забезпечення	7,6	7,0	7,9	10,3	10,9
придбанням зовнішніх знань	1,0	0,8	0,9	1,0	0,9
навчанням та підготовкою персоналу	2,0	2,4	2,1	2,9	3,2
ринковими запровадженнями інновацій	1,3	1,1	1,0	1,3	1,0
іншими роботами	2,2	1,8	1,8	2,2	2,0

Так склалося історично, що формування національної інноваційної системи почалося саме в США. Структура даної системи складається з трьох елементів: університетів, національних лабораторій та інноваційних кластерів [8]. Університети США володіють багатьма земельними ділянками та фінансовими ресурсами, отримують фінансування від державного сектора. Національні лабораторії, як правило, займаються один із напрямів прикладної науки та виконують державні замовлення. Що стосується інноваційних кластерів (технопарків), то вони виникають шляхом об'єднання виробників та постачальників одного технологічного ланцюга, тобто концентрація науково-дослідних центрів та високотехнологічного виробництва.

Особливе місце у національній інноваційній системі США займає Silicon Valley, що об'єднує в собі 7 тис. високотехнологічних компаній, які виробляють продукцію у сфері інформаційних технологій.

Досить розвинута у США венчурна індустрія, яка з'явилася у 1950-х роках при підтримці держави. У 1990-х роках на долю США вже приходилося $\frac{3}{4}$ всього світового обсягу венчурного капіталу [8].

Ведення інноваційного бізнесу у Японії значно відрізняється від американського. Японська національна інноваційна система базується на діяльності національних фірм, які займаються фінансуванням інноваційних програм, навчанням персоналу та його пересуванням всередині компаній [9]. На сьогодні урядом країни прийнята програма інноваційного розвитку Японії «Інновації-25». Очікувані результати цієї програми: здоров'я людей протягом життя; захист і безпека особистості; розв'язання глобальних проблем сучасності; суспільство, відкрите для співробітництва на глобальному рівні [9]. Слід звернути увагу, що програма інноваційного розвитку Японії носить довготривалий характер та розповсюджується більш, ніж на 10 років, у той час, як в Україні найдовші стратегічні плани мають часовий інтервал у 10 років.

Вивчення міжнародних інноваційних процесів згідно звітів бізнес школи INSEAD та спеціалізованим агентством ООН «Світова організація інтелектуальної власності» показують, що у 2013 році лідерами цієї сфери виступають Швейцарія, Швеція та Великобританія [10]. При цьому Японія посідає 22 місце, а Україна – 71. Глобальний інноваційний індекс складається із 84 показників до складу яких входить якість освіти в базових університетах, доступність фінансування, угоди із залученням венчурного капіталу.

Проведений автором аналіз досліджень глобального інноваційного індексу демонструє наступні результати (табл. 3).

Таблиця 3

Значення глобального інноваційного індексу держав - лідерів за 2008–2013 рр. [11]

№	The Global Innovation Index 2008-2009	The Global Innovation Index 2009-2010	The Global Innovation Index 2011 Accelerating Growth and Development	The Global Innovation Index 2012 Stronger Innovation Linkages for Global Growth	The Global Innovation Index 2013 The Local Dynamics of Innovation
1	США	Ісландія	Швейцарія	Швейцарія	Швейцарія
2	Німеччина	Швеція	Швеція	Швеція	Швеція
3	Швеція	Гонконг	Сінгапур	Сінгапур	Великобританія
4	Великобританія	Швейцарія	Гонконг	Фінляндія	Нідерланди
5	Сінгапур	Данія	Фінляндія	Великобританія	США
6	Південна Корея	Фінляндія	Данія	Нідерланди	Фінляндія
7	Швейцарія	Сінгапур	США	Данія	Гонконг
8	Німеччина	Нідерланди	Канада	Гонконг	Сінгапур
9	Японія	Нова Зеландія	Нідерланди	Ірландія	Німеччина
10	Нідерланди	Норвегія	Великобританія	США	Ірландія
	...	...	...	...	...
	68. Росія	64. Росія	56. Росія	51. Росія	62. Росія
		...	...	...	...
					71. Україна ...

Аналіз даних, наведених у табл.3, дозволив зробити висновок, що в останні роки (2010–2013) лідерами у сфері інноваційних процесів є Швейцарія та Швеція. Як вказують автори, що розглядають питання інноваційного розвитку європейських держав, інноваційні системи Швейцарії та Швеції досить відрізняються один від одного [11]. Що стосується Швейцарії, то близько 70% витрат на НДДКР надходить з підприємницького, а не з державного сектору. Інноваційна система цієї країни представляє собою велику кількість розвинутих центрів, які конкурують між собою за залучення нових стартапів (це недавно створена компанія, що будує свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій та володіє обмеженим набором ресурсів) в різних областях знань (медицина, біотехнології, видобуток енергії) [11].

У Швеції наукові розробки зосереджені не в маленьких інноваційних центрах, на відміну від Швейцарії, а в великих багатонаціональних корпораціях, які займають розвитком прикладних наук. Розвитком та фінансуванням фундаментальних наук займається Королівська академія наук Швеції, яка присуджує Нобелівські премії [11].

Незважаючи на відмінності у інноваційному розвитку розглянутих країн, загальними рисами національних інноваційних систем є активне інвестування в освіту та активну участь підприємницького сектору у фінансуванні НДДКР. Найбільш поширеними засобами стимулювання інноваційних процесів у різних країнах світу (США, Великобританія, Італія, Японія, Франція, Німеччина) автори [6] виділяють: відсутність податку на оренду для венчурних фірм; пільговий режим амортизаційних відрахувань; інвестиційний податковий кредит; надання субсидій, пільгових кредитів, дотацій; зменшення податку на прибуток для венчурних фірм; система страхування коштів, які надаються венчурним фірмам та ін.

Інноваційна модель розвитку української економіки представляє собою складну систему взаємопов'язаних елементів, що взаємодіють між собою та доповнюють один одного [12], головним двигуном якої є інновації [4]. Як зазначає автор роботи [12], до головних елементів можна віднести вироблення наукових знань, технологій та інновацій; систему освіти, підготовки висококваліфікованих кадрів; механізм комерціалізації наукових знань та розробок; систему використання інновацій в економіці; систему управління та механізм регулювання інноваційного розвитку економіки [12]. Одним із головних напрямів активізації та удосконалення інноваційної моделі розвитку країни є саме формування системи управління та регулювання інноваційного процесу на державному, галузевому, регіональному рівнях та на рівні підприємств, організацій [12].

Інші автори визначають інноваційну діяльність як цілеспрямовану і організовану творчу діяльність, яка складається з цілого комплексу наукових, технологічних, фінансових і комерційних заходів, і спрямована на використання результатів наукових досліджень і розробок, їх комерціалізацію, тобто ефективну реалізацію на внутрішньому і зовнішньому ринках [13]. Необхідною умовою розвитку інноваційних процесів є, по-перше, оперативна взаємодія між суб'єктами інноваційної діяльності (підприємства, наукові центри і так далі), по-друге, їх законодавча та інституційна основа [13].

При аналізі публікацій щодо фінансування інноваційної політики, авторами багато уваги приділено як державним структурам, так і підприємницькому сектору. Посередниками, що займаються комерціалізацією інновацій, новітніх технологій та знань у приватний сектор з державних структур виступають центри по трансферу технологій, бізнес-інкубатори, технологічні парки, венчурні фонди. У більшості випадків такі посередники формуються за участі державно-приватного партнерства, до основних організаційно-економічних форм яких відносяться акціонерні товариства з державною участю; інвестиційні проекти, що фінансуються частково за рахунок бюджетних інвестицій, кредитів, грантів з подальшою передачею об'єкта інвестицій у приватну власність або участю приватного капіталу в управлінні державним об'єктом; особливі економічні зони і проекти, де приватним інвесторам надаються податкові і митні пільги, пільги при користуванні землею, інфраструктурою і т.д.; концесії на використання природних ресурсів, патентів, торгових марок тощо; угоди про розподіл продукції [13]. І.С. Нейкова робить акцент на п'яти світових моделях співпраці державного та приватного сектора, а саме:

модель оператора (використовується, насамперед у переробці відходів та характеризується контролем з боку замовника - держави);

модель кооперації (передбачає взаємодію держави та приватних інвесторів за допомогою створення проектної компанії);

модель концесії (поширена в галузях, для яких характерний тривалий термін реалізації проектів та у випадках неможливості передачі прав власності);

договірна модель (використовується в енергетиці);

модель лізингу (застосовується в основному при будівництві) [13].

Вивчення державно-приватного партнерства як одного із головних елементів формування інноваційної моделі розвитку національної економіки визначає необхідність формування мети, виявлення функцій та інструментів регулювання державного та приватного секторів. Метою приватного сектора виступає розробка технологій на основі власних досліджень, ринкове освоєння інновацій та комерціалізація наукових знань та розробок. Мета держави полягає у сприянні виникненню фундаментальних знань і комплексу технологій стратегічного характеру, а також у створенні інфраструктури і сприятливих інституційних умов для інноваційної діяльності приватних компаній [13].

Вивченням питань державно-приватного партнерства в інноваційній сфері займається численна кількість авторів. Так [14] пропонує концепцію інноваційного розвитку економіки України, що включає 5 модулів:

- визначення інноваційного потенціалу країни, дослідження структури ринку інновацій України та за кордоном, визначення сильних та слабких сторін товарних позицій;
- встановлення мети інноваційного оновлення економіки України та визначення пріоритетних напрямів державних науково-технічних програм та заходів;
- формування механізмів залучення великих підприємств до здійснення інновацій;
- створення умов для активізації діяльності малих інноваційних підприємств;
- державний контроль за виконанням державних науково-технічних програм і реалізацією пріоритетних напрямів інноваційного розвитку економіки.

В економічній літературі представлені різні функції держави, серед яких основними можна назвати наступні: визначення напрямів розвитку інноваційної діяльності; прогнозування змін інноваційної сфери; формування єдиного правового поля, кадрове забезпечення інновацій; консолідація і розподіл засобів для фінансування інновацій; стимулювання інноваційного процесу, зокрема на основі різних форм державно-приватного партнерства; інституційне забезпечення інноваційних процесів [13].

Як зазначається в законі України «Про інноваційну діяльність» [15] головні функції державного регулювання складаються з наступних: визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності; формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм; створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності; захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; фінансової підтримки виконання інноваційних проектів; стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів; встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності; підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності згідно закону є: кошти Державного бюджету України; кошти місцевих бюджетів і кошти бюджету Автономної Республіки Крим; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; інші джерела, не заборонені законодавством України.

Функціями приватного сектору виступають: пошук найбільш вагомих в матеріальному та соціальному аспектах прикладних інновацій, знань, технологій; комерціалізація інновацій, тобто ефективна реалізація на внутрішніх та зовнішніх ринках; підготовка умов для ефективного пошуку та вибору необхідних інновацій, знань, технологій.

Серед інструментів державного регулювання, що впливають на інноваційні процеси, необхідно зазначити наступні: розробка науково-технічної, інноваційної, промислової політики, більш чітке визначення пріоритетів і обґрунтування стратегічних ініціатив уряду; політика підвищення конкурентоспроможності національної економіки; удосконалення структур управління і систем прогнозування; створення сприятливого правового поля для взаємодії і кооперації зусиль на основі найбільш ефективних партнерських відносин між учасниками інноваційних процесів; розвиток ефективної податкової системи; стале фінансування НДДКР і пріоритетних фундаментальних досліджень; підтримка освіти, науково-технологічної інтенсивності промислових компаній; вплив на ефективність використання наукових ресурсів; прискорення процесів комерціалізації інновацій, трансферу технологій тощо [13].

Аналіз публікацій у напрямку умов створення національної інноваційної системи дозволив виявити основні позиції для створення та розвитку інновацій: по-перше, підвищення зацікавленості працівників, інженерно-технічного та керівного персоналу; по-друге, створення деякого запасу грошових коштів, крім тих, що потрібні на основну діяльність; по-третє, високий технологічний рівень підприємств; по-четверте, виробничо-технічна та науково-технічна кооперація підприємств із підприємствами технологічно розвинутих країн; по-п'яте, наявність технічно освічених кадрів, що здатні до творчості; по-шосте, стан розвитку науки, що підтримує рівень освіти та творчої активності професійних кадрів [16].

Отже, створення національної інноваційної системи України на даний момент є першочерговим завданням. Так, у 2004 році прийнята «Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004–2015 роки», яка передбачає розробку концепції інноваційної моделі розвитку економіки. Але ролі та структури національної інноваційної системи не визначено, а аналізуються лише окремі сегменти [9].

Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» зазначає основні правові, економічні та організаційні засади формування системи основних напрямів інноваційної діяльності. Згідно цьому закону виділяють стратегічні (затверджуються на 10 років) та середньострокові (строк дії 5 років) пріоритетні напрями. Підготовка зазначених пропозицій здійснюється із залученням Національної академії наук України, національних галузевих академій наук України, вищих навчальних закладів і науково-дослідних інститутів.

У законі зазначається, що для реалізації середньострокових пріоритетних напрямів державою запроваджуються заходи щодо розвитку інноваційної інфраструктури, до складу якої входять інноваційні

центри, технологічні парки, наукові парки, технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій, інноваційні кластери, венчурні фонди тощо.

Створенню технологічних парків в Україні приділяється особлива увага, що відображає закон «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», в якому наголошуються правові та економічні засади запровадження та функціонування спеціального режиму інноваційної діяльності 16 існуючих в Україні технологічних парків.

Спеціальний режим інноваційної діяльності технопарків передбачає надання державної підтримки щодо стимулювання їх діяльності, учасників та спільних підприємств при реалізації проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків. Таким чином, проведений аналіз існуючих світових національних інноваційних систем та розгляд української законодавчої бази в області інноваційної політики дозволив відобразити на рис. 1 взаємодію держави та приватного сектору, яка відбувається на основі державно-приватного партнерства. Посередниками виступають центри по трансферу технологій, бізнес-інкубатори, технопарки, венчурні фонди та ін.

На рис.1 представлені умови та критерії формування національної інноваційної системи України. Головними умовами визначені законодавчі, організаційні та економічні. Законодавчі умови включають до свого складу всю існуючу законодавчу базу України в області інноваційної політики, організаційні умови охоплюють систему освіти та активне інвестування у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, економічні умови визначають основні засади політики, що впливають на інноваційну діяльність як держави, так і підприємницького сектору. Деякі автори у формуванні стратегічного інноваційного розвитку країни роблять акцент саме на розвиток системи освіти як пріоритетного напрямку у досягненні заданої мети [5]. Але розвиток інноваційної політики України неможливий без ефективного функціонування інших складових даної системи.

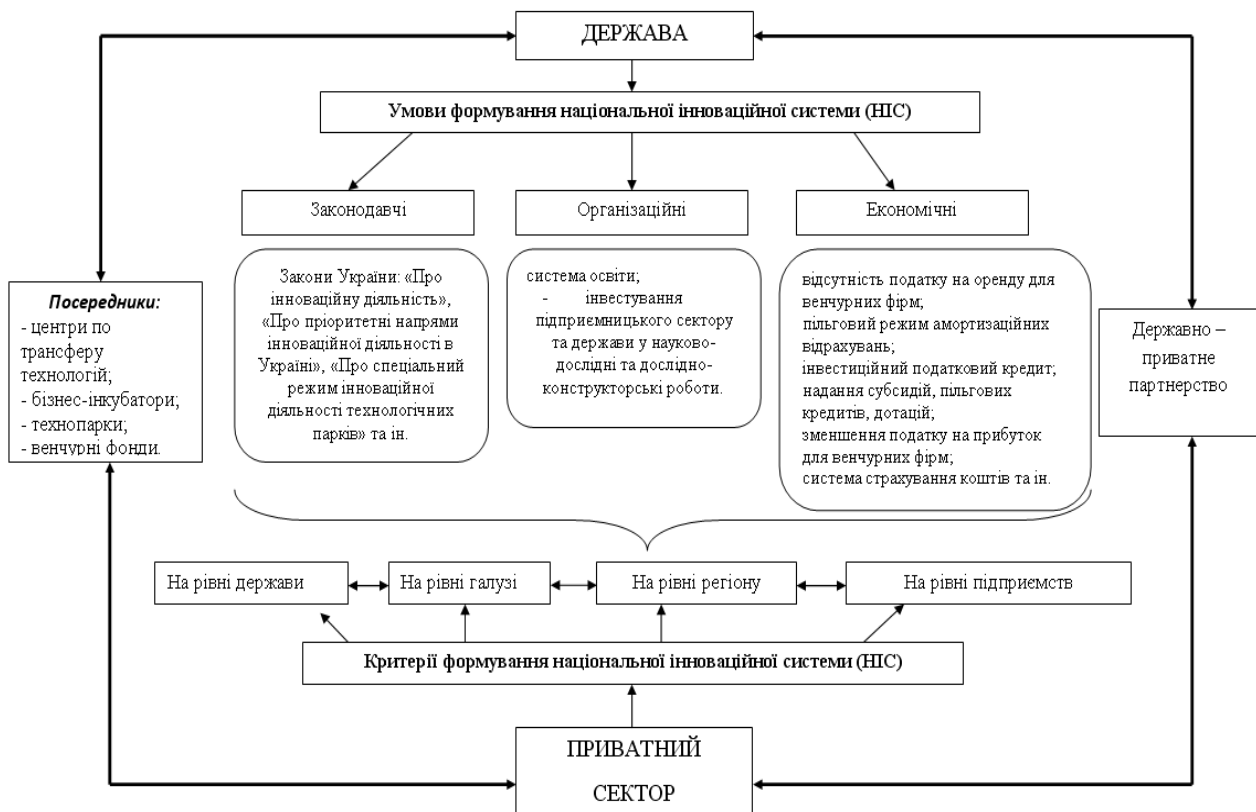

Рис. 1. Умови та критерії формування національної інноваційної системи

Висновки. Критерії формування національної інноваційної системи складаються на основі всіх рівнів управління, тобто на рівні держави, галузі, регіону, підприємств. Взаємодія держави та приватного сектору з використанням виявлених умов та критеріїв створюють базис для формування національної інноваційної системи.

Тобто, проведений аналіз умов та критеріїв розвитку національної інноваційної системи дозволив відобразити інноваційну модель розвитку національної економіки, основні напрямки діяльності в інноваційній сфері. Такими напрямками на даний час виступають:

- вдосконалення взаємовигідної взаємодії державного та приватного секторів економіки;
- розвиток та підтримка діяльності посередників державно-приватного партнерства за допомогою

законодавчих, організаційних та економічних умов;

- вдосконалення та розширення економічних умов формування національної інноваційної системи;
- аналіз та контроль діяльності суб'єктів інноваційної сфери на всіх рівнях управління (держава, галузь, регіон, підприємство);
- виявлення не тільки стратегічні (затверджуються на 10 років) та середньострокові (строк дії 5 років), але і довгострокові пріоритетні напрями.

Література

1. Веретенников В. Национальная инновационная система Украины как фактор социально-экономического развития [Электронный ресурс] / В. Веретенников, А. Химченко, В. Храпкина // *Економічний аналіз*. – 2007. – Вип. 1 (17). – С. 146–151. – Режим доступу : <http://www.econa.at.ua/Vypusk1/veretennikov-khimchenko-hrapkina.pdf>
2. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13 грудня 1991 р. № 1978-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1992. – № 12. – Ст. 166.
3. Марцин В.С. Інвестиційно-інноваційна діяльність під кутом зору рівня діагностики існуючого стану економіки / В.С. Марцин // *Економіка розвитку*. – 2010. – № 4 (56). – С. 22–28.
4. Седляр М.О. Інновації як фактор змін на різних рівнях економіки / М.О. Седляр // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2012. – № 2. – Т.1. – С. 127–130.
5. Явтуховская А.С. Экономические тенденции инновационного развития в Украине / А.С. Явтуховская // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2010. – № 5. – Т. 4. – С. 355–359.
6. Касьяненко В.О. Зарубіжний досвід управління інноваційним потенціалом економіки та можливості його використання в Україні / В.О. Касьяненко // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. – 2011. – № 4. – Т. II.
7. Україна у цифрах 2012 рік. Статистичний збірник / Державна служба статистики України / за ред. О.Г. Осауленка. – К., 2013. – 249 с.
8. Рыхтик М.И. Национальная инновационная система в США: история формирования, политическая практика, стратегии развития / М.И. Рыхтик, Е.В. Корсунская // *Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского*. – 2012. – № 6 (1). – С. 263–268.
9. Кондаурова І.О. Світові тенденції розвитку національних інноваційних систем в умовах економіки знань [Електронний ресурс] / І.О. Кондаурова // *Вісник Донецького національного університету, сер. В: економіка і право*. – 2011. – Т. 1. – Вип. 1. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VDU_ekon/2011_1/1/142.pdf.
10. Soumitra Dutta The Global Innovation Index 2013. The Local Dynamics of innovation [Електронний ресурс] / Soumitra Dutta, Bruno Lanvin // Режим доступу : http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/economics/gii/gii_2013.pdf.
11. Заркович А.В. Национальная инновационная система и коммерческий успех инноваций. Инновационные тенденции: Россия и Европа [Электронный ресурс] / Заркович А.В. – Режим доступу : <http://web.snauka.ru/issues/2013/08/25892>.
12. Дудченко М.А. Умови, проблеми та перспективи формування інноваційної моделі розвитку української економіки [Електронний ресурс] / М.А. Дудченко // *«Економіка, менеджмент, бізнес»*. – 2010. – № 1. – С. 5–10. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/EMB/2010_1/Dudchenko.pdf.
13. Нейкова І.С. Державно-приватне партнерство як складова інвестиційного механізму інноваційного розвитку / Нейкова І.С. // *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. – 2010. – Вип. 1(48). – С. 152–160.
14. Клименко С.С. Теоретичні основи побудови концепції інноваційного розвитку економіки України, засновані на державно-приватному партнерстві / С.С. Клименко // *Держава та регіони. Серія економіка та підприємництво*. – 2012. – № 3 (66). – С. 31–378.
15. Про інноваційну діяльність : Закон України від 5 грудня 2012 р. № 5460-17 // *Відомості Верховної Ради України*. – 2012. – № 36. – Ст. 266.
16. Найденев В.С. Создание основ инновационного развития / В.С. Найденев // *Економіка розвитку*. – 2010. – № 2. – С. 16–20.

References

1. Veretennikov V., Khimchenko A. & Khrapkina V. (2007), National innovation system of Ukraine as a factor of social and economic development, *Economic analysis*, 1(17), pp.146-151, available at: <http://www.econa.at.ua/Vypusk1/veretennikov-khimchenko-hrapkina.pdf>
2. Information of Verkhovna Rada of Ukraine (1992), a law of Ukraine is « Of scientific and scientific-technical activities», from 13.12.91, № 1978-XII.
3. Martsin V. (2010), Investment and innovation from the perspective of existing diagnostic level of the economy, *Development Economics*, №4 (56), p.22-28 (ukr).
4. Sedlyar M. (2012), Innovation as a factor of change at different levels of the economy, *Bulletin Khmelnytsky National University*, №2 (T.1), pp. 127-130 (ukr).

5. Yavtukhovskaya A. (2010), Economic trends in the innovative development of Ukraine, Bulletin Khmelnytsky National University, №5 (Т.4), pp.355-359.
6. Kasyanenko V. (2011) Foreign experience management of innovative potential of the economy and the possibility of its use in Ukraine, Marketing and management innovation, №4, Т II (ukr).
7. Ukraine Statistics 2012. Statistical Compendium (2013), Informatively publisher center of the State committee of statistics of Ukraine, Kyiv, p.24.
8. Rykhtik M., Korsunskaya E. (2012), National Innovation System in the United States: history of the formation, political practice, development strategies, Bulletin of the Nizhny Novgorod Lobachevsky's University, № 6 (1), pp. 263-268.
9. Kondaurova I. (2011), World trends in national innovation systems in a knowledge economy, Bulletin of Donetsk National University, Series B: Economics and Law, Т.1, available at: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VDU_ekon/2011_1/1/142.pdf.
10. Soumitra Dutta, Bruno Lanvin (2013), The Global Innovation Index 2013. The Local Dynamics of innovation, available at: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/economics/gii/gii_2013.pdf.
11. Zarkovich A. National Innovation System and the commercial success of innovation. Innovative Trends: Russia and Europe, available at: <http://web.snauka.ru/issues/2013/08/25892>.
12. Dudchenko M. (2010), Conditions, problems and prospects of building an innovative model of development of the Ukrainian economy, Economics, management, business, № 1, pp. 5-10, (ukr), available at: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/EMB/2010_1/Dudchenko.pdf.
13. Neykova I. (2010), Public-private partnerships as part of the investment mechanism of innovation development, Scientific Bulletin of the National University of Ukraine DPS (economics, law), № 1 (48), pp.152-160 (ukr).
14. Klimenko S. (2012), Theoretical base for the concept of innovation development of Ukraine's economy, based on public-private partnership, State and the regions. Series: economics and business, № 3 (66), pp. 31-378 (ukr).
15. Information of Verkhovna Rada of Ukraine (2002), a law of Ukraine is « About innovation», from 05.12.12, № 5460-17.
16. Naydenov V. (2010), Laying the foundations of innovative development, Development economics, № 2, pp.16-20.

Надійшла 03.03.2014; рецензент: д. е. н. Коваленко Н. В.

УДК 339.178 : 339.7

О. В. СИСОЄВ

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ХАРАКТЕРИСТИКА ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті розглядаються теоретичні засади регулювання економіки в умовах глобалізації; зроблено висновок, що факторинг є фінансовим інструментом, який набуває ознак комплексності і багатofункціональності, здатний разом з іншими фінансовими механізмами на інституціональному рівні розширити інноваційні можливості економіки та її регулювання.

Ключові слова: регулювання економіки; трансформаційні процеси; факторинг.

A. V. SYSOEV

Classic Private University, Zaporozhye

ANALYSIS OF NATIONAL RESEARCH AND GOVERNMENT REGULATION OF ECONOMY IN TERMS OF GLOBALIZATION

Theoretical analysis of national research and government regulation of the economy in terms of socio-economic transformation in Ukraine related to the processes of globalization and integration of information and all sectors of the economy, showed that today there is a need to improve the mechanisms for working capital funds of enterprises, expansion domestic financial market with new innovative segments. The article examines the theoretical foundations of economic regulation in the context of globalization; it is concluded that factoring is a financial instrument that acquires the features of complexity and multifunctionality, that is able together with other financial mechanisms at the institutional level to enhance the innovative capacity of the economy and its regulation.

Keywords: economic regulation, transformation processes, factoring.

Постановка проблеми. З посиленням глобалізації у розвитку національної економіки відбувається поглиблення пріоритету економічного збагачення та підпорядкування країни міжнародним тенденціям, що викликає зростання поляризації доходів та зниження ролі держави як регулятора соціально-економічних відносин. Стратегічним завданням державного регулювання має бути раціональне використання бюджетних коштів шляхом запровадження ефективних механізмів та інструментів надання підтримки й моніторингу їх результативності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади державного регулювання економіки викладені в фундаментальних дослідженнях провідних учених економічної науки: Л.М. Шаблістої [16], В.А. Лушкіна [11], В.О. Бойко [3], В.В. Короленко [7], Ю.С. Семенової [12], О.М. Зелінської [6], В.І. Усик [13], Д.В. Чеберкус [14], О.В. Дзюблук [5], О.І. Барановський [2] та ін. Трансформаційні процеси у сучасній економіці в умовах глобалізації досліджували: Л.М. Борщ [4], О.О. Чуб [15]. Різні аспекти грошово-кредитної, бюджетної, податкової політики вивчали: Б.Л. Луців [10], Л.Л. Кот [8], С.М. Аржевітін [1], М.І. Крупка [9] та ін.

Метою статті є аналіз наукових досліджень системи та механізмів державного регулювання